

Relaties, Seksualiteit en Diversiteit

Voortgezet Onderwijs

Gezonde School

GGD Gelderland-Zuid

Seksuele en relationele vorming is een integraal onderdeel van opvoeding en onderwijs. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid van opvoeders en school. Leerlingen leren respect te hebben voor zichzelf en anderen. Ook worden ze zich bewust van hun eigen gevoelens en die van anderen. Zij kunnen hierdoor beter beslissingen nemen op het gebied van relaties en seksualiteit. Als school kunt u hier positieve invloed op uitoefenen.

Cijfers

In 2015 vond in de regio Gelderland-Zuid het jongerenonderzoek [E-MOVO](#) plaats. Leerlingen van klas 2 en 4 van het VO beantwoordden vragen over hun gezondheid, leefstijl en welbevinden. Ook het thema 'Relaties, Seksualiteit en Diversiteit' kwam aan bod, de belangrijkste resultaten leest u hieronder.

• Seksuele ervaring

Van alle jongeren heeft 44% ooit gezoend.

Geslachtsgemeenschap heeft 13% gehad, van wie de helft regelmatig. In klas 2 heeft 1 op de 20 leerlingen al eens seks gehad. In klas 4 is dat 1 op de 5 leerlingen. Op het vmbo is het aantal leerlingen dat het 'wel eens gedaan' heeft 2x zo hoog als op havo/vwo. Zeven procent van de jongeren heeft wel eens een seksuele ervaring gehad zonder dat hij of zij dat wilde (bijvoorbeeld zoenen, intiem betasten of seks).

• Veilig vrijen

Van de jongeren die ooit seks hadden, liep 8% bij de eerste keer het risico om zwanger te raken (of de ander zwanger te maken). Er werd namelijk geen betrouwbare anticonceptie gebruikt. Van de jongeren die ooit seks hadden, liep 17% bij de eerste keer risico op een soa. Dit risico neemt toe als jongeren vaker seks hebben. Zij gebruiken dan minder vaak een condoom. Afgaand op de meest recente keer dat ze seks hadden, werden vooral de volgende redenen genoemd om geen condoom te gebruiken: 'vrijen met condoom is niet zo lekker', 'we denken dat we allebei geen soa hebben' of 'niet aan gedacht'.

• Homoacceptatie

Het aantal jongeren dat homoseksualiteit normaal vindt, neemt toe. Deze positieve trend is te zien sinds 2011. In 2015 vinden 2 op de 3 jongeren het normaal als 2 mannen of vrouwen verliefd zijn op elkaar. Een kwart van de jongeren vindt dit een 'beetje raar'. Waar in 2011 nog 1 op de 7 jongeren dit 'erg raar' of 'verkeerd' vond, is dit aantal in 2015 gedaald naar 1 op de 10. Jongeren die accepteren dat homoseksualiteit bestaat, accepteren niet altijd het uiten ervan.

• Sexting

Sexting is het verzenden (en ontvangen) van seksueel getinte berichten via mobiele telefoon of andere mobiele media. Een onderdeel hiervan is het versturen van seksuele foto's of filmpjes van zichzelf naar anderen. Gemiddeld genomen zit in elke klas een jongere die dat wel eens gedaan heeft. Het meeste gebeurt dit in klas 4 en iets vaker op het vmbo dan op havo/vwo (5% versus 3%). Meestal sturen jongeren deze afbeeldingen naar een persoonlijke vriend of vriendin. In een derde van de gevallen is dat naar iemand die ze alleen via internet kennen.

Gezonde School-aanpak

Met de Gezonde School-aanpak levert u een bijdrage aan een gezonde ontwikkeling van uw leerlingen en personeel. Daarmee werkt u duurzaam aan betere leerprestaties, want gezonde leerlingen en leerkrachten presteren beter. Onderzoek heeft dit aangetoond. Werken met de Gezonde School-aanpak betekent dat u op vier niveaus werkt aan uw gezondheidsdoel, zodat u maximaal effect behaalt. We noemen deze niveaus ook wel de '4 Gezonde School-pijlers'.

1. Educatie

Voor het opstellen van uw leerplan, kunt u het [leerplankader Sport, Bewegen en een Gezonde leefstijl](#) gebruiken. U leest hierin wat kinderen moeten weten, kunnen en doen. Op www.seksuelevorming.nl vindt u veel informatie, tips en tools om seksualiteit en diversiteit bespreekbaar te maken in de klas.

2. Fysieke en sociale omgeving

Een veilig schoolklimaat is een omgeving waarbinnen iedereen (zowel leerling als medewerker) zichzelf mag zijn. Er is geen ruimte is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag.

3. Signaleren

Problemen op het gebied van seksualiteit en relaties zijn niet altijd direct zichtbaar. Belangrijk is om signalen te herkennen (ook van seksueel grensoverschrijdend gedrag) en daarvoor een signalerings- en verwijstructuur te hebben.

4. Beleid

Schoolbeleid op het gebied van seksualiteit draagt bij aan preventie van seksueel riskant gedrag en bevordert een gezonde seksuele ontwikkeling van leerlingen. Dit kan bijdragen aan een veilig schoolklimaat, waarin leerlingen zich op een veilige en gezonde manier seksueel ontwikkelen.

Advies en ondersteuning van de GGD

De adviseurs Gezonde School begeleiden scholen bij het werken aan een Gezonde School. We geven advies, denken mee en laten goede voorbeelden zien. De adviseur Gezonde School:

- Koppelt onderzoeksgegevens terug in een schoolprofiel.
- Helpt bij de inventarisatie van deze gegevens en het bepalen van prioriteiten.
- Adviseert bij het bepalen van strategieën en effectieve programma's.
- Adviseert en ondersteunt bij het ontwikkelen van draagvlak voor een Gezonde School.
- Neemt desgewenst deel aan de betrokken werkgroep.
- Ondersteunt bij het opstellen van het gezondheidsbeleid/schoolplan.
- Helpt bij het aanvragen van subsidies.

Programma's van de GGD

- **Docententraining:** docenten worden voorbereid op het geven van lessen over relaties, seksualiteit en diversiteit. Aan de orde komen: de mogelijke lesmethodes, seksuele ontwikkeling, seksuele diversiteit, omgaan met lastige situaties.
- **Training 'Lang Leve de Liefde' / 'Je Lijf, je lief':** de docent leert om deze lesmethode te gebruiken in zijn/haar lessen.

- **Training 'Vlaggensysteem':** docenten en andere schoolmedewerkers leren m.b.v. het Vlaggensysteem hoe zij seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen herkennen, bespreken en aanpakken. Deze training kan ook ingezet worden na een situatie (op school) met seksueel grensoverschrijdend gedrag. De training wordt verzorgd door een gecertificeerde trainer.
- **Workshop 'Sexting':** deze workshop biedt de docent/mentor/counselor handvatten voor de les, met als doel: het bespreekbaar maken en tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag via social media. Het is een praktische workshop met diverse werkvormen die direct toepasbaar zijn in de les.
- **Trainingen voor specifieke risicogroepen:** 'Girls Talk' is een training van 8 bijeenkomsten, gebaseerd op groepscounselingmethodiek. De training richt zich speciaal op laagopgeleide meisjes van 14-18 jaar, die beginnend seksueel actief zijn en extra seksuele risico's lopen zoals soa's, onbedoelde zwangerschap en seksuele dwang of grensoverschrijding. 'Make a Move' is een soortgelijke training voor laagopgeleide jongens van 12-18 jaar. De trainingen kunnen in overleg en op indicatie voor een geselecteerde groep worden gegeven.
- **Workshop voor ouders:** voor ouders van leerlingen kan de GGD een training op maat verzorgen over relationele en seksuele opvoeding.
- **SchoolsOUT!:** de gemeente Nijmegen heeft een specifiek aanbod voor scholen (SchoolsOUT!) om seksuele diversiteit vorm te geven. Doel hiervan is om de sociale veiligheid, acceptatie en tolerantie van mensen die homo, lesbisch, biseksueel of transgender zijn, op school te verbeteren.

Materialen en methodes

Op www.gezondeschool.nl vindt u alle materialen en methodes waarvan door professionals is vastgesteld dat ze voldoen aan landelijke kwaliteitscriteria. Hieronder vindt u enkele veelgebruikte materialen methodes:

- [Lang Leve de Liefde](#) is een lesmethode over liefde, relaties en seksualiteit voor het voortgezet onderwijs en MBO.
- Gastles van het COC over seksuele diversiteit en genderidentiteit.
- Interactief theater voor leerlingen en ouders over seksualiteit, diversiteit, identiteit of gender van bijvoorbeeld de theatergroepen [Theater AanZ](#) of [Play Back](#).
- Diverse workshops en voorstellingen voor docenten en leerlingen over o.a. seksuele diversiteit door [Mindmix](#).
- Spel [Lovebuzz](#) voor brugklassen, door Rutgers.
- Training Seksuele vorming in het [\(V\)SO](#), door Rutgers.
- Lesmethode [Be-loved](#) door Weerbaar in Seksualiteit. En lesmethode [Wonderlijk Gemaakt](#), door Driestar Onderwijsadvies. Beide richten zich op scholen met een christelijke identiteit.

Gratis lesmateriaal lenen?

Dat kan! Bij het Uitleenpunt van GGD Gelderland-Zuid kunnen scholen gratis lespakketten en -materialen lenen.

Het bestelformulier vindt u op:

<https://ggdgelderlandzuid.nl/professionals/scholen/gezonde-school/digitale-materialen/>

Aan de slag?

Wilt u ook een Gezonde School worden?

Ga naar <https://ggdgelderlandzuid.nl/professionals/scholen/gezonde-school/> en neem contact op met de adviseur Gezonde School uit uw gemeente.

Themacertificaat behalen?

Besteedt uw school veel aandacht aan een bepaald thema en zijn de vier pijlers op orde? Dan voldoet u wellicht aan de criteria van het Gezonde School-vignet en het themacertificaat.

De criteria voor het themacertificaat kunt u vinden op de site van de [Gezonde School](#).

